

Шпарик О.М.

кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник відділу
порівняльної педагогіки Інституту педагогіки
НАПН України
shparyk.o@gmail.com

ТЕНДЕНЦІ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В КИТАЇ

У жовтні 2013 року фонд Varkey Foundation опублікував Глобальний індекс статусу вчителів (the Global Teacher Status Index). Було проведено громадське опитування думки у країнах, які беруть участь в міжнародних дослідженнях, таких, як PISA. Дослідження вивчало ставлення громадськості до професійного статусу, довіри, оплати праці та бажаної кар'єри вчителя. Як засвідчили результати дослідження вчителів найбільше цінують і поважають саме в Китаї. Респондентам з 21 країни (взяло участь більше тисячі респондентів по кожній країні) поставили питання про те, наскільки професія вчителя шанована й значима у порівнянні з іншими. Статус викладача виявився найвищим у Китаї. У жодній країні, окрім Китаю, вчителі не визнавалися за престижністю та значущістю рівними з лікарями. Наприклад, у Великій Британії та більшості інших країн вчителі, швидше за все, порівнювалися з соціальними працівниками, тоді як у США, Бразилії, Франції та Туреччині – з бібліотекарями. Цікаво також, що половина опитаних респондентів в Китаї хотіли би, щоб їхні діти зробили кар'єру вчителя, у той час, як в США цей відсоток становить трохи більше 30. На думку засновника фонду Санні Варки (Sunny Varkey), тривожним є той факт, що зниження цінності вчительської професії впливає на зниження рівня освітніх послуг, веде до погіршення якості навчання й старіння кадрів [1].

Ці дані не можуть не викликати інтерес дослідників, передусім в аспекті взаємозв'язку ролі вчителя у суспільства та рівня навчальних результатів їхніх учнів. Міжнародні дослідження в галузі якості освіти останніх років показують, що Китай входить до першої п'ятірки країн за якістю навчання у середній школі. Такі досягнення неможливі без педагогічного корпусу, його кваліфікованої підготовки. І якщо Китаю вдалося піднятися на міжнародному освітньому щаблі так високо, то його досвід представляє безперечний інтерес для дослідження.

Китайський уряд визнає важливу роль педагогічної освіти, усвідомлює її місце й функції у системі освіти в цілому, тож послідовно модернізує систему педагогічної освіти й реалізує політику щодо підтримки високого статусу вчителя, а саме:

- реформує й модернізує систему, структуру й зміст навчальних програм з педагогічної освіти;
- підвищує соціальний статус і життєві умови викладачів («Закон про вчителів» («中华人民共和国教师法») чітко встановлює, що рівень медичного обслуговування й середня зарплата викладачів повинні бути не нижче за рівень

держслужбовців й поступово зростати);

- підтримує різноманітний за формами інтенсивний міжнародний обмін (стажування китайських студентів за кордон; організація навчального процесу для іноземних студентів в Китаї; обмін викладачами та лекторами; спільні розробки та проекти тощо).

- ініціює на державному рівні проекти щодо навчання молодих викладачів у відомих зарубіжних вузах для отримання вчених ступенів й участі у міжнародних наукових дослідженнях;

- заохочує активну й різноманітну за формами підтримку педагогічної освіти громадськими силами (створення приватними особами спеціальних фондів на потреби педагогів; виділення індивідуальних грантів викладачам на проведення досліджень тощо);

- підтримує високий рівень якості системи дистанційної освіти, який надає доступ до великої кількості якісної і масштабної інформації, відтак надає вчителям можливість безперервного навчання у будь-якому віці, підвищення кваліфікації педагогів (особливо в бідних, віддалених регіонах і районах проживання нацменшин);

- реалізовує систему викладацького цензу, що дозволяє більш детально підходити до поповнення педагогічного штату, формувати високопрофесійні кадри, створювати багатоканальну систему підготовки вчителів.

Аналіз програм підготовки вчителів у КНР засвідчує, що вони охоплюють загальнокультурний, психологічний й професійний педагогічний компонент. На думку китайських дослідників, вузькі програми підготовки вчителів у Китаї довгий час не відрізнялися комплексністю, застарілий зміст навчання і нерациональна система навчальних дисциплін, які спричинили відставання педагогічної освіти від реформ і розвитку початкової та середньої шкільної освіти. У зв'язку з цим в останні роки до навчальних планів поступово додаються нові дисципліни: методологія педагогічних досліджень, педагогічна психологія, дитяча й підліткова психологія, теорія та практика кураторства, методика професійного зростання й розвитку вчителя, педагогічне мистецтво й педагогічна риторика, реформування навчальних програм базової освіти, моніторинг, оцінка та вимір якості освіти, освітня політика й освітнє право, здоров'язбереження та ергономіка, управління сучасною школою тощо [3, с. 65]. Оновлення змісту навчальних програм є одним з найважливіших завдань на сьогодні. Особливості державного устрою КНР визначають домінуючу роль ідеології у вищій професійній освіті країни, проте, крім послідовного впровадження політики Комуністичної партії Китаю в освітню сферу й дотримання принципів соціалістичного освіти, у ВНЗ активно інтегрується соціальна практика; удосконалюються технології вузівського навчання; впроваджуються освітні інновації для виховання інноваційного духу у студентів й розвитку готовності студентів до практичної професійної діяльності; у навчальні програми впроваджуються спеціальні напрями, пов'язані з розвитком їхнього творчого потенціалу; здійснюється державне фінансування освітніх проектів й програм інноваційного типу тощо.

Вивчення урядових документів, що визначають тактику розвитку системи освіти Китаю на найближчу перспективу, дозволило зробити висновки про те, що реформування відбувається за кількома напрямками: заміна трирівневої системи педагогічної освіти на дворівневу; оновлення змісту навчання та концепції педагогічної освіти; реформування методів і засобів навчання; заходи, спрямовані на підтримку вчителів педагогічних вузів; подальша реалізація системи викладацького цензу; розвиток непедагогічних професій на базі педагогічних навчальних закладів.

Таким чином, система педагогічної освіти у КНР динамічно розвивається з метою відповідності запитам суспільства. До тенденцій розвитку педагогічної освіти в КНР на сучасному етапі можемо віднести: орієнтацію на вищу освіту як неодмінну умову отримання професії вчителя; розширення спеціалізацій в програмах підготовки шкільних вчителів і викладачів вузів; інтеграцію галузевої професійної педагогіки в освітній простір класичних університетів й вищих навчальних закладів різного профілю [2].

Узагальнюючи вищевикладене, можемо зазначити, що Китай реформує педагогічну освіту у межах загальноосвітніх процесів, проте зі своєю національною специфікою.

Література

1. Dolton, Peter; Marcenaro-Gutierrez, Oscar; et al. 2013 Global Teacher Status Index. Varkey GEMS Foundation. October 2013. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.globalteacherprize.org/media/2787/2013globalteacherstatusindex.pdf>
2. Ван Ляньцэнь. Система педагогического образования в России и КНР на современном этапе: структурно-содержательный аспект. Альманах современной науки и образования. Тамбов: Грамота, 2012. – № 9. – С. 36-38. ISSN 1993-5552.
3. Чжу Жийтянь, Ма Цзяхун. Реформа высшего педагогического образования: на примере Гуансийкого университета // Наньнин: Гуансийкий университет. Серия: Философия и социология. 2008. – № 6. – С. 62-66.

УДК 378.01(076)

Щербяк Ю.А.

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри документознавства,
інформаційної діяльності та
українознавства ТНЕУ

ПЕДАГОГІЧНА КУЛЬТУРА ВИКЛАДАЧА ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ: ПРОБЛЕМНИЙ АСПЕКТ

Орієнтація вітчизняної освіти на європейський освітній простір потребує суттєвої перебудови її змісту і підготовки викладача-професіонала. Сучасність ставить усе більш жорсткі і різнобічні вимоги до професійної педагогічної діяльності і особистості викладача. Це вимагає від педагога здатності змінювати форми і методи, структуру і зміст навчального матеріалу,